

Sygn. akt III AUa 736/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka del. SSO Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Szczecinie

sprawy T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o stwierdzenie należności składkowych

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 czerwca 2014 r. sygn. akt VII U 729/13

1. prostuje zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że w miejsce zapisu „o objęcie ubezpieczeniem społecznym” zamieszcza wpis „o stwierdzenie należności składkowych”,
2. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
3. zasądza od T. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko del. SSO Beata Górską

III AUa 736/14

UZASADNIENIE

Pismem z 1 marca 2013, potraktowanym przez sąd jako decyzja, Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że ubezpieczony T. S. podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności artystycznej w okresach: 1 listopada 1977 - 8 marca 1978, 1 lipca 1978 - 14 sierpnia 1979, 13 kwietnia 1980 - 30 kwietnia 1980, 30 października 1980 - 31 stycznia 1982, 1 stycznia 1985 - 31 sierpnia 1987, 2 marca 1989 - 31 sierpnia 1991, 1 stycznia 1992 - 4

kwietnia 1994, 1 listopada 1999 - 31 marca 1996, 1 lipca 1996 - 28 lutego 1998, jednak z uwagi na upływ okresu przedawnienia, nie wymierzył składek za ww. okresy. W uzasadnieniu wskazał, iż z przedłożonej przez wnioskodawcę decyzji z 23.01.2009 r. nr 39,029/5/09 wydanej przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynika, że od 1.11.1977 ubezpieczony wykonywała działalność artystyczną jako muzyk (saksofon); stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy z 27.09.1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. Nr 31, poz. 145) obowiązującej od 1.01.1974 r. do 31.12.1998 r. osoby wykonujące działalność twórczą, zwane dalej „twórcami”, miały prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie przepisów ww. ustawy; wg art. 11 ust. 1 ustawy do twórcy objętego przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym można było - na jego wniosek - zastosować przepisy ww. ustawy, pod warunkiem opłacenia składek. Organ rentowy wskazał, iż z przedłożonych dokumentów wynika, że ubezpieczony był zatrudniony w okresach: 9 marca 1978 - 30 czerwca 1978, 15 sierpnia 1979 - 12 kwietnia 1980, 1 maja 1980 - 29 października 1980, 1 lutego 1982 - 31 grudnia 1984, 1 września 1991 - 31 grudnia 1991, 5 kwietnia 1994 - 31 października 1994, 1 kwietnia 1996 - 30 czerwca 1996 oraz 1 marca 1998 - 31 grudnia 1998. W okresie wykonywania działalności artystycznej wnioskodawca mógł przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzonej działalności artystycznej, ale tylko na bieżąco, natomiast w okresach przerw między zatrudnieniem tj. 1 listopada 1977 - 8 marca 1978, 1 lipca 1978 - 14 sierpnia 1979, 13 kwietnia 1980 - 30 kwietnia 1980, 30 października 1980 - 31 stycznia 1982, 1 stycznia 1985 - 31 sierpnia 1987, 2 marca 1989 - 31 sierpnia 1991, 1 stycznia 1992 - 4 kwietnia 1994, 1 listopada 1999 - 31 marca 1996, 1 lipca 1996 - 28 lutego 1998 T. S. podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności artystycznej, lecz z uwagi na upływ okresu przedawnienia, składki są nienależne. Ubezpieczony zobowiązany był do zgłoszenia się do ubezpieczeń z tytułu wykonywania działalności artystycznej w ciągu 7 dni od otrzymania ww. decyzji oraz opłacenia składek, gdy tymczasem odwołujący decyzję Komisji (...) Emerytalnego (...) przekazał do Oddziału ZUS w S. dopiero przy wniosku o emeryturę z 25 czerwca 2009 roku, a więc z 5-cio miesięcznym opóźnieniem w stosunku do daty jej wydania.

T. S. zaskarżył ww. decyzję, zarzucając organowi rentowemu błędne ustalenie, że nie zgłosił się do ubezpieczeń z tytułu wykonywania działalności artystycznej w terminie 7 dni od daty otrzymania Decyzji (...) Emerytalnego (...). Wniosek w tym przedmiocie złożył w 16.02.2009. Wskazał, iż składki w jego przypadku stały się wymagalne przed 1 stycznia 2012, a zatem 5 -letni bieg przedawnienia zaczyna się od 1 stycznia 2012.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 27 czerwca 2014 r. zmienił zaskarżoną decyzję stwierdzając, że ubezpieczony w okresach:

1.11.1977 - 8.03.1978, 1.07.1978 - 14.08.1979, 13.04.1980 - 30.04.1980, 30.10.1980 - 31.01.1982, 1.01.1985 - 31.08.1987, 2.03.1989 - 31.08.1991, 1.01.1992 - 4.04. 1994, 1.11.1994 - 31.03.1996, 1.07.1996 - 28.02.1998 podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności artystycznej i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do wyliczenia składek na ubezpieczenie społeczne za powyższe okresy.

Sąd okręgowy ustalił, że T. S. ur. (...) był zatrudniony w okresie: 9 marca 1978 - 30 czerwca 1978 na podstawie umowy o pracę w Społem (...) Oddział P. w W.; 15 sierpnia 1979 - 12 kwietnia 1980 na podstawie umowy o pracę w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Handlu (...) w S.; 1 maja 1980 - 29 października 1980 na podstawie umowy o pracę w Społem (...) Oddział w S.; 1 lutego 1982 - 31 grudnia 1984 w Agencji (...) w S.; 1 września 1987 - 1 marca 1989 podstawie umowy o pracę w wojewódzkim domu (...) w S.; 1 września 1991 - 31 grudnia 1991 zatrudnienie na terenie Austrii, potwierdzone przez austriacką instytucję ubezpieczeniową; 5 kwietnia 1994 - 31 października 1994 podstawie umowy o pracę w (...) Społem w S.; 1 kwietnia 1996 - 30 czerwca 1996 podstawie umowy o pracę w (...) Centrum (...) w S.; 1 marca 1998 - 31 grudnia 1998 zatrudnienie na terenie Niemiec, potwierdzone przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową. Decyzją z 23.01.2009 r. nr 39,029/5/09 Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego orzekła, że T. S. 1 listopada 1977 roku rozpoczął działalność artystyczną jako muzyk. 16 lutego 2009 ubezpieczony złożył w (...) Oddział w S. decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 23.01.2009 r.

oraz dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia emerytalnego twórców od 1 listopada 1977 - 31 grudnia 1989. Ubezpieczony podejmował w ZUS próbę zapłaty składek za okresy wskazane w decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego jednak ZUS odmówił ich przyjęcia za wskazane w decyzji okresy

Sąd okręgowy wskazał, że zasady podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu twórców i artystów w latach 1974-1998 tj. do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, regulowała ustawa z 27.09.1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983 r., Nr 31, poz. 145). Zgodnie z art. 9 ust. 1 tej ustawy (w brzmieniu pierwotnym – Dz.U. Nr 38, poz. 225) za okresy działalności twórczej uprawniające do świadczeń na podstawie ustawy uważano okresy tej działalności, za które zostały opłacone składki oraz okresy, w których twórca został zwolniony od ich opłacania. Stosownie do treści art. 9 ust. 2 cyt. ustawy, do okresów działalności twórczej zaliczano: okresy tej działalności przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, uznane przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, o której mowa w art. 15, pod warunkiem, że twórca opłacał składki za cały okres działalności twórczej po wejściu w życie niniejszej ustawy (pkt 1), okresy zatrudnienia poprzedzającego okresy działalności twórczej, jeżeli twórca wykonywał działalność twórczą uprawniającą go do świadczeń na podstawie ustawy przez okres co najmniej 15 lat (pkt 2). Do twórcy objętego przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym można było - na jego wniosek - zastosować przepisy ustawy, pod warunkiem opłacania składek, o których mowa w art. 8. Stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy, na pokrycie kosztów świadczeń zaopatrzenia emerytalnego twórcy opłacali składki w wysokości 3% od zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej. Stosownie zaś do art. 8 ust. 2 Rada Ministrów określała w drodze rozporządzenia dolną i górną granicę przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, szczegółowe zasady i tryb opłacania składek, a także okresy, w których twórca zostaje zwolniony od opłacania składek. Termin zapłaty składek regulowały odpowiednie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 ww. ustawy - w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1983 r., znowelizowane na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1984 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. Nr 9, poz. 35). Zgodnie z § 2 wydanego na podstawie wskazanej delegacji ustawowej, Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz.U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.) organami ustalającymi obowiązek opłacania składek, przyjmującymi deklaracje o przychodach oraz wymierzającymi i pobierającymi składki, a także ustalającymi prawo do świadczeń pieniężnych i świadczeń w naturze z tytułu zaopatrzenia emerytalnego twórców i ich rodzin, są właściwe ze względu na miejsce zamieszkania twórców oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ust. 1). Ustalenie obowiązku opłacania składek następuje po przedstawieniu decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uznającej działalność za twórczą lub artystyczną (ust. 2). Stosownie do § 16 ust. 2 obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie rozporządzenia. Termin rozpoczęcia działalności artystycznej ustala Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców.

W ocenie sądu okręgowego ustalenie obowiązku opłacania składek następowało na podstawie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Brak było zatem możliwości wystąpienia z wnioskiem o objęcie ubezpieczeniem bez odpowiedniej w tym zakresie decyzji Komisji. Warunkiem koniecznym do ustalenia obowiązku opłacania składek było uznanie danej działalności za działalność twórczą przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, która jednocześnie dokonywała ustalenia okresów działalności twórczej.

Zdaniem sądu do tożsamyh wniosków prowadziła analiza obowiązujących od 1 stycznia 1999 r. przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) regulujących sytuację twórców i artystów. Zgodnie z art. 8 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury. Przepis art. 36 ust. 4a ustawy systemowej stanowi, że twórcy i artyści zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych dokonują w

ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. W ocenie sądu, również na gruncie obecnie obowiązujących przepisów dopiero po wydaniu decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców można uiszczyć – wyliczyć wysokość i liczbę należnych składek za okres od daty rozpoczęcia działalności artystycznej – która ustalana jest w decyzji Komisji. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych daje możliwość wnioskodawcy, który nie opłacił składek za okres działalności twórczej, wymieniony w decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, uiszczenia składek w określonym terminie. Zgodnie z art. 47 ust. 1a - twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję. Jednakże, co należy podkreślić, przepis art. 47 ustawy systemowej nie przewiduje jakiegokolwiek sankcji za niedotrzymanie wskazanego wyżej terminu do dokonania opłaty składek, w szczególności zaś nie wynika z tego przepisu by nieopłacone w terminie składki nie mogły być naliczone z uwagi na wcześniejsze ich przedawnienie. Sąd zastosował art. 47 ust. 1a w sprawie. 23 stycznia 2009 roku Komisja do spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego orzekła, iż T. S. od 1 listopada 1977 wykonywał działalność artystyczną jako muzyk. Dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego w dniu 16 lutego 2009 r. tj. po otrzymaniu decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców. Wniosek w tym przedmiocie nie został jednak rozpoznany, a organ rentowy odmówił przyjęcia wpłat z tytułu składek za lata wstecz. W ocenie sądu działania organu rentowego faktycznie uniemożliwiły skarżącemu opłacenie składek z tytułu działalności artystycznej, wobec czego aktualna odmowa ich naliczenia z uwagi na to, że T. S. nie dotrzymał terminu wskazanego w treści art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie była zasadna.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy zarzucając sprzeczność ustaleń z materiałem dowodowym polegającą na bezzasadnym ustaleniu, że ubezpieczony zgłosił się w ustawowym terminie 7 dni od otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców do ubezpieczeń społecznych twórców i artystów podczas gdy ubezpieczony nie zgłosił się w powyższym terminie do ubezpieczeń, a decyzję Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przedłożył w ZUS O/ w S. dopiero w 25 czerwca 2009 r. wraz z wnioskiem o emeryturę. Wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie odwołania. W uzasadnieniu wskazał, że z akt organu wynika, iż wniosek z 16 lutego 2009 wpłynął do organu rentowego dopiero 26 stycznia 2012 r. razem z pismem z 25 stycznia 2012 r. Nadto ZUS nie podzielił stanowiska sądu, że art. 47 ustawy systemowej nie przewiduje jakiegokolwiek sankcji za niedotrzymanie wskazanego wyżej terminu do dokonania opłaty składek, w szczególności zaś nie wynika z tego przepisu by nieopłacone w terminie składki nie mogły być naliczone z uwagi na wcześniejsze ich przedawnienie; w ocenie organu rentowego jest to termin materialno-prawny i nie można dokonać skutecznie przewidzianej w nim czynności po jego przekroczeniu. Organ rentowy zwrócił uwagę, że w orzecznictwie sądowym prezentowane jest jeszcze bardziej radykalne stanowisko - z wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 12 września 2012 r. sygn. akt III AUa 283/12 wynika, że do określenia początku biegu terminu przedawnienia należności składkowych należy stosować przepisy obowiązujące w danym okresie, określające termin zapłaty składek, a więc w rozpatrywanym przypadku przepisy wykonawcze do ustawy z dnia 29 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin. A fakt, iż organ rentowy daje możliwości przyjęcia przedawnienia składek w terminie określonym przepisem art. 47 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Apelacyjny w Łodzi uznał za przejaw nieprawidłowej praktyki. Sąd Najwyższy zaś w wyroku z dnia 12 lutego 2010 r. sygn. akt II UK 181/09 określił jasno, że przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych regulują sytuację twórców i artystów od dnia jej wejścia w życie tj. od 1 stycznia 1999 r. wynikający z przepisów ww. ustawy sposób i termin opłacania składek przez twórców i artystów nie może mieć zastosowania do stanów zaistniałych w okresie, kiedy przepisy te nie obowiązywały.

Sąd apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja zasługuje na uwzględnienie.

W prawidłowo ustalonym stanie faktycznym sąd okręgowy dokonał nieprawidłowej subsumcji.

Istotą roszczenia ubezpieczonego było przyznanie uprawnienie do opłacenia składek z tytułu obowiązkowego podlegania zaopatrzeniu społecznemu jako twórca, za wsteczny okres od 1977, w ówczesnie obowiązującym wymiarze, ale wyliczonych jak bieżące należności - czyli bez ustawowych odsetek liczonych za wsteczny okres od poszczególnych miesięcznych terminów wymagalności - przyjmując że należności składkowe stały się wymagalne dopiero w terminie 7 dni po wydaniu w dacie 23.01.2009 r. decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, która orzekła, że rozpoczął działalność artystyczną jako muzyk od 1 listopada 1977 r. Roszczenie w takim zakresie nie zasługuje na uwzględnienie.

Organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu działalności artystycznej na przestrzeni lat, w okresach ww. poczynawszy od 1 listopada 1977, z przerwami do 28 lutego 1998, jednakże z uwagi na upływ okresu przedawnienia nie wymierzono składek za ww. okresy. Oblig opłacania składek na zaopatrzenie społeczne wynikał z przepisów obowiązujących w tamtym okresie, czyli ustawy z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983 r., Nr 31, poz. 145). Ustawa ta została uchylona aktualnie obowiązującą ustawą z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. To ustawa emerytalna twórców, na pokrycie kosztów świadczeń zaopatrzenia emerytalnego, nałożyła na twórców obowiązek opłacania składek w wysokości 3% od zadeklarowanego przychodu z działalności twórczej (art. 8 ust.1) za cały okres działalności twórczej, a jednocześnie w art. 11 wprowadzono wyjątek, mianowicie do twórcy objętego przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub innymi przepisami w zaopatrzeniu emerytalnym można – na jego wniosek – zastosować przepisy ustawy pod wyjątkiem opłacania składek, o których mowa w art. 8. Zasady i tryb opłacenia składek, a także okresy, w których twórca zostaje zwolniony od opłacania składek regulowały przepisy wykonawcze – Rozporządzenie Rady Ministrów z 29.12.1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.), uchylone Rozporządzeniem Rady Ministrów z 17.08.1987 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1987 r. Nr 26, poz. 145 ze zm.). Zgodnie z § 5 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z 29.12.1973 Dla twórcy, który rozpoczął wykonywanie działalności twórczej po wejściu w życie ustawy, obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu w którym twórca rozpoczął wykonywanie tej działalności. W § 9 przewidziano sytuacje zwolnienia twórcy od obowiązku opłacania składki – w sprawie nie zaistniała żadna z wymienionych okoliczności. Stosownie do § 16 ust. 1 Do osób wykonujących zawodowo działalność artystyczną mają odpowiednie zastosowanie przepisy rozdziału 2 ze zmianami wynikającymi z ust. 2-4. Ust. 2. Obowiązek opłacania składki powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie rozporządzenia. Termin rozpoczęcia działalności artystycznej ustala Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców.

Ubezpieczony podejmując od 1 listopada 1977 działalność artystyczną, w myśl ww. przepisów miał obowiązek opłacać składki z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej, którego to obowiązku nie wykonywał przez następne 21 lat mimo działalności artystycznej. Do realizacji tego obowiązku skłonił się dopiero po dobieciu do wieku emerytalnego i wtedy 5.01.2009 r. wystąpił do Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców o ustalenie daty rozpoczęcia działalności artystycznej, przy czym z wniosku o emeryturę wynika, że nie prowadził już działalności. W tej dacie obowiązywała ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, która uchylila ustawę z 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (t.j. Dz.U. z 1983 r., Nr 31, poz. 145).

Należy zaznaczyć, że ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych analogicznie reguluje procedurę ustalania obowiązkowego ubezpieczenia społecznego twórców i artystów. Zgodnie z art. 8 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych: Uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury. Zgodnie z art. 36 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych: Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Art. 36 ust.

4a zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych twórcy i artyści dokonują w ciągu 7 dni od dnia otrzymania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, ustalającej datę rozpoczęcia wykonywania działalności twórczej lub artystycznej. Z kolei w myśl art. 47 ust. 1a ustawy systemowej, twórcy i artyści przesyłają deklaracje rozliczeniowe i imienne raporty miesięczne oraz opłacają składki za okres wykonywania działalności twórczej lub artystycznej przed dniem wydania decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców w terminie opłacania składek za miesiąc, w którym otrzymali decyzję.

Sąd apelacyjny uznaje, że aktualnie obowiązujące przepisy dotyczące obowiązku składkowego twórców i artystów nie mogą regulować sytuacji prawnej ubezpieczonego z lat 1977/1998, gdyż jego obowiązek składkowy zaistniał w dotychczasowym stanie prawnym, czyli pod rządami ww. przepisów ustawy z 27 września 1973 r., zatem w myśl art. 109 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy dotychczasowe: Składki na ubezpieczenie społeczne i zasiłki oraz (...) należne za okres do dnia 31.12.1998 r. płatnicy składek są zobowiązani rozliczać i opłacać na podstawie przepisów dotychczasowych. Co więcej orzeczenie Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców zapadłe w aktualnym stanie prawnym nie daje ubezpieczonemu prawa do zgłoszenia się do ubezpieczenia społecznego 32 lata wstecz, również dlatego, że nie prowadzi aktualnie działalności, więc aktualnie też nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, a tym samym obowiązujące w tej kwestii przepisy go nie dotyczą; miałby takie prawo na przyszłość, gdyby nadal prowadził działalność artystyczną, co jednak nie jest przedmiotem sporu. Zdaniem sądu, ustalenie wstecznej daty podjęcia działalności artystycznej przez Komisję do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców nie jest okolicznością tożsamą z powstaniem obowiązku opłacania składek, bo oblig opłacania składek - w myśl art. 8 ust. 1 ustawy z 27 września 1973 r. w zw. z przepisami wyżej przywołanego § 16 ust. 2 - powstał z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności artystycznej; należy podkreślić, że był to obowiązek ustawowy i powstał z mocy prawa. Co więcej art. 8 ust. 3 wprost stanowił: Oddział Zakładu może przyjąć składkę po terminie określonym w ust. 1 tylko za zgodą Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenie Komisji miało jedynie charakter deklaratoryjny, nie prawotwórczy i służyło uruchomieniu procedury administracyjnej objęcia twórcy ubezpieczeniem. Orzeczenie Komisji było wiążące dla organu rentowego, było przekazywane do wiadomości i stosowania organowi rentowemu (art. 15 ust. 1.1, ust. 2 ustawy z). Bez tego orzeczenia organ rentowy nie miał możliwości pozyskania wiedzy, że ubezpieczony prowadził działalność twórczą, a tym samym uruchomienia procedury egzekucji nieuiszczonych należności składkowych, czego rozpoznawana sprawa jest przykładem. W ocenie sądu apelacyjnego, ubezpieczony nie może zasłaniać się okolicznością, że nie mógł zadeklarować się do ubezpieczenia ponieważ nie dysponował orzeczeniem Komisji ustalającym datę rozpoczęcia działalności. To rzeczą ubezpieczonego było zadbanie o wydanie takiego orzeczenia już w momencie rozpoczęcia działalności zważywszy, że Komisja wydawała i nadal wydaje decyzje wyłącznie na wniosek. Orzeczenie Komisji potwierdzające datę rozpoczęcia działalności wydane po 32 latach w istocie ma walor zaświadczenia potwierdzającego staż działalności artystycznej, a nie orzeczenia wydanego na potrzeby objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w rozumieniu § 16 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z 29.12.1973r . – tu należy wskazać, że zgodnie z § 2. 1. Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z 9.03.1999 r. w sprawie powołania Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców oraz szczegółowego określenia jej zadań, składu i trybu działania: Zadaniem Komisji jest uznawanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalanie daty jej rozpoczęcia.

Sąd apelacyjny nie ma wątpliwości, że zdarzenie prawne polegające na obowiązku opłacania składek w przypadku ubezpieczonego podlegało ocenie prawnej na podstawie przepisów obowiązujących w czasie tego zaistnienia, czyli na podstawie ustawy 27 września 1973 r. i na takim też stanie prawnym powinna wydać decyzję Komisja do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców stwierdzająca termin rozpoczęcia działalności artystycznej. W sytuacji jaka zaistniała w sprawie, gdy te dwa zdarzenia prawne, mianowicie obowiązek objęcia ubezpieczeniem społecznym i aktywność Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców stwierdzającej termin rozpoczęcia działalności artystycznej zaszyły w różnych stanach prawnych i dodatkowo w odległym od siebie czasie, skutki zdarzeń powinny być oceniane odrębnie dla każdego z nich. A to prowadzi do wniosku, że orzeczenie Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców z 2009 roku stwierdzające termin rozpoczęcia działalności artystycznej po 32 latach od rozpoczęcia tej działalności nie ma żadnego znaczenia prawnego dla ustalenia obowiązku opłacania składek z tytułu zaopatrzenia społecznego. Orzeczenie Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców wydane zostało w

aktualnym stanie prawnym, natomiast aktualne przepisy nie stanowią podstawy prawnej dla obowiązku ubezpieczonego opłacania składek w latach 1977/1998. Występując ze skutecznym prawnie roszczeniem na podstawie art. 36 ust. 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i zgłaszając się do ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczony musiałby być objęty ubezpieczeniem społecznym w aktualnym stanie prawnym, co nie miało miejsca. Ubezpieczenie powstało z mocy prawa na podstawie przepisów dotychczasowych i jego istnienia organ rentowy nie zakwestionował. To rzeczą ubezpieczonego było zadbanie o wydanie orzeczenia przez Komisję w momencie rozpoczynania działalności i terminowe regulowanie należności. Brak podstaw do uznania, że aktualnym przepisem art. 47 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ustawodawca stworzył twórcom, których obowiązek ubezpieczenia ustał wiele lat wstecz, możliwość jednorazowego zapłacenia składek za zaopatrzenie społeczne za okresy sprzed 1.01.1999 r., ponieważ akceptacja takiej wykładni skutkowałaby naruszeniem art. 2a ustawy systemowej, wyrażającej zasadę równego traktowania ubezpieczonych w zakresie warunków opłacania składek na ubezpieczenia.

Otwarte pozostaje pytanie, czy obowiązujące przepisy uniemożliwiają ubezpieczonemu uiszczenie zaległych składek sprzed kilkudziesięciu lat i za kilkadziesiąt lat wstecz. Na gruncie prawa cywilnego jest to zobowiązanie naturalne, które dłużnik może spełnić, natomiast w rozpoznawanym przypadku mamy stosunek publicznoprawny, do którego prawo cywilne nie ma zastosowania. Dalej, można rozważyć, czy w przypadku zobowiązania publicznoprawnego ZUS, w interesie publicznym może odmówić przyjęcia przedawnionych należności składkowych. W tej kwestii § 8 ust. 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z 29.12.1973 r. wprost stanowił, że Oddział Zakładu może przyjąć składkę po terminie określonym w ust. 1 tylko za zgodą Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; patrz także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26.05.2010 P 29/08/A rozważający kwestię przedawnienia w prawie administracyjnym. Niemniej nawet gdyby uznać dopuszczalność uiszczenia zaległych a przedawnionych składek, w każdym przypadku należności nieuiszczone w terminie powinny być spełnione wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od daty wymagalności należności. Żądanie ubezpieczonego zostało jednak określone w ten sposób, że chce zapłacić składki wg stawek 3% od zadeklarowanego przychodu obowiązujących w dacie powstania obowiązku, ale na aktualnie obowiązujących zasadach. Krótko mówiąc, funkcjonując w dwóch systemach prawnych ubezpieczeń, dotychczasowym i aktualnym ubezpieczony z każdego wybrał dla siebie to co najkorzystniejsze; zasadność tak sformułowanego roszczenia wyklucza jednak ww. wykładnia temporalna przepisów. Wskazane zagadnienia wykroczyły poza sformułowane roszczenie ubezpieczonego, zatem nie było konieczności prowadzenia szczegółowej analizy przedstawionych kwestii.

Podsumowując, ubezpieczonemu prowadzącemu działalność artystyczną nie przysługuje prawo zapłaty należności składkowych za okres sprzed ponad 30 lat na podstawie art. 36 ust. 4a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.), ponieważ obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia, a za tym opłacania składek na zaopatrzenie emerytalne nie powstał na podstawie art. 36 ust.1 i art. 47 ust 1a ustawy z 13 października 1998 r., lecz na podstawie art. 8 ustawy z 29 grudnia 1973 r. w sprawie wykonania ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1974 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.) i powinien być realizowany na podstawie dotychczasowych przepisów. Z takiej też przyczyny w sprawie nie miał zastosowania art. 47 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego, jako nieuzasadnione przepisami prawa. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono zgodnie z wnioskiem na podstawie art. 98 k.p.c. Na podstawie art. 350 k.p.c. z urzędu sprostowano przedmiot postępowania oznaczony w wyroku sądu I instancji, wpisując o stwierdzenie należności składkowych w miejsce o objęcie ubezpieczeniem społecznym, ponieważ kwestia objęcia ubezpieczeniem społecznym nie była sporna, natomiast spór dotyczył obowiązku ZUS wymierzenia i przyjęcia zapłaty należności składkowych na zaopatrzenie społeczne za lata 1977/1998.